

ΜονΠρΑθ 6550/1993(ασφ.μ.)
Δικαστής : Χαράλαμπος Παπαηλιού.
Δικηγόροι: Ε.Λεβαντής - Κ. Πολυζωγόπουλος.

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.1 του ν.2387/1920 "περί πνευματικής ιδιοκτησίας", όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4301/1929 "η εντός του κειμένου ίδιας συγγραφής παράθεσης αποσπασμάτων ή περικοπών εξ αλλοτρίων έργων ή εικόνων και σχεδίων συνδεομένων προς το σκοπόν αυτής... απαγορεύεται άνευ της εγγράφου αδείας των συγγραφέων". Η διάταξη αυτή πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά, έτσι ώστε να επιτρέπεται η παράθεση μικρών αποσπασμάτων από ξένα έργα για ενίσχυση της γνώμης εκείνου που τα παραθέτει ή για κριτική της γνώμης εκείνου που τα έγραψε και δεν κάνουν το έργο όπου μπαίνουν τα αποσπάσματα ανταγωνιστικό εκείνου από όπου παίρνονται (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 4301/1929, Γ. Κουμάντου, Πνευματική ιδιοκτησία, έκδ. ε`, σελ.318-321, σχόλια ίδιου συγγραφέα κάτω από την απόφαση του ΜονΠρΘεσ 538/1981 ΝοΒ 29.738, ΜονΠρΑθ 15951/1989 ΝοΒ 38.116). Εκείνο το οποίο απαγορεύεται είναι η χρησιμοποίηση μεγάλων περικοπών ή αποσπασμάτων εντός ίδιου έργου είτε αυτοουσίως είτε σε παράφραση και διασκευή, χωρίς άδεια του συγγραφέα (βλ. αγόρευση αντεισαγγ. Κ.Κόλλια στην ολ. ΑΠ 301/1955 ΝοΒ 4.427). Ανάλογο περιορισμό της πνευματικής ιδιοκτησίας καθιερώνει και η διεθνής σύμβαση Βέρνης - (Παρισίου), που εφαρμόζεται και στους Έλληνες υπηκόους με το ν.δ.4264/1962, η οποία στο άρθρο 10 παρ.1 της Σύμβασης ορίζει ρητά ότι "είναι νόμιμος η παράθεσις αποσπασμάτων εξ έργου, το οποίον κατέστη ήδη νομίμως προσιτόν εις το κοινόν, υπό τον όρον ότι είναι σύμφωνος προς τα χρηστά ήθη και καθ' ό μέτρον δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενον σκοπόν"(βλ. Γ. Κουμάντο, ό.π.). Ήδη ο νέος νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και πολιτιστικών θεμάτων (υπ` αριθ.2121/1993 ΦΕΚ 25/4.3.1993), που ισχύει από 4.3.1993 (άρθρ.72 παρ.1) στο άρθρο 19, κάνοντας συγκερασμό των όσων η εισηγητική του ν.4301/1929 αναφέρει με τη διατύπωση του άρθρου 10 τα εξής: Ο πρώτος των αιτούντων είναι δικηγόρος, γνωστός στο νομικό κόσμο για τη συγγραφή βιβλίων στον κλάδο του Εμπορικού Δικαίου. Κατά τα έτη 1988-1990 εξέδωσε εξάτομο βιβλίο για τις εμπορικές εταιρίες, του οποίου ένα τμήμα, που αφορά τους ελεγκτές στις ανώνυμες εταιρίες (άρθρ.36-38 του ν. 2190/1920), συνέγραψε ο δεύτερος, λογιστής και συγγραφέας. Από την πώληση των παραπάνω βιβλίων, που εξέδωσε εκδοτικός οίκος νομικών βιβλίων, οι αιτούντες εισπράττουν ποσοστό από το καθαρό κέρδος για κάθε πωλούμενο βιβλίο. Ο τρίτος των καθ' ών διατηρεί στην Αθήνα εκδοτικό οίκο και ανέθεσε στο δεύτερο των καθ' ών αναπληρωτή καθηγητή του Εμπορικού Δικαίου στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο οποίος ανέλαβε την επιμέλεια της ύλης ολόκληρου του έργου και τη συγγραφή ορισμένων τμημάτων, ως και σε άλλους νομικούς, μεταξύ των οποίων και στον πρώτο των καθ' ών, Επίκουρο Καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Αιγαίου, τη συγγραφή συλλογικώς τρίτομου έργου με τον τίτλο ".....", για την οποία εργασία έλαβαν αυτοί αμοιβή κατ' αποκοπή από τον τρίτο των καθ' ών. Εκδόθηκε και κυκλοφόρησε ο Β` τόμος του εν λόγω έργου το 1991, ο 1β` τόμος το 1992 και ο 1α` τόμος το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους. Για τον τελευταίο τόμο οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι ο πρώτος των καθ' ών συνέγραψε 689 σελίδες, επί συνόλου 1080 σελίδων τούτου, ερμηνεύοντας τα άρθρα 1-17, 36-38 και 40-40ε του ν.2190/1920 και ότι έχει αντιγράψει ορισμένες σελίδες του Γ` τόμου του δικού τους έργου και μεγάλα και πολλά αποσπάσματα και περικοπές των Β` και Γ` τόμων, ως και από άλλα βιβλία του δευτέρου απ' αυτούς. Κατ' αρχάς προτείνεται από τους καθ' ών ο ισχυρισμός, ότι κακώς στρέφεται η αίτηση κατά του πρώτου και δευτέρου, αφού όπως πιθανολογήθηκε, δευτερογενώς δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι

ήδη ο τρίτος, εκδότης των βιβλίων, πλην όμως η ένσταση αυτή πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη, αφού αφενός οι αιτούντες, προκειμένου να προστατεύσουν το ηθικό δικαίωμα που πηγάζει από την προσωπικότητά τους, μπορούν να στραφούν εναντίον καθενός που το προσβάλλει, όπως στην προκείμενη περίπτωση κατά των δύο πρώτων των καθ'ών, αφετέρου δεν αποκλείεται η διάθεση και απ'αυτούς των ήδη ευρισκομένων στα χέρια τους αντιτύπων του πιο πάνω έργο τους έχει μορφή Kommentar, δηλ.ότι είναι ένα βιβλίο στο οποίο σχολιάζονται οι διατάξεις κάποιου νόμου με την αναφορά των διαφόρων επιστημονικών απόψεων και της νομολογίας, έτσι ώστε να μπορεί ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης να ανατρέχει στις πηγές που αναφέρονται σ' αυτό, για λεπτομερέστερη ενημέρωσή του. Είναι αλήθεια ότι ο νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας γενικά απαγορεύει να αποτελείται το έργο αποκλειστικά από ξένα αποσπάσματα σταχυολογημένα (βλ. ολ. ΑΠ 301/1955, ό.π.), πλην όμως δεν απαγορεύει τη μνεία της γνώμης άλλου συγγραφέα και την παραπομπή στο σύγγραμμά του. Όπως δε προαναφέρθηκε, σε σχέση με τα αποσπάσματα, επιτρέπεται και η παράθεση συντόμων αποσπασμάτων από έργο άλλου για την υποστήριξη της γνώμης εκείνου που την παραθέτει ή την κριτική της γνώμης του άλλου και εφόσον η παράθεση των αποσπασμάτων είναι σύμφωνη προς τα χρηστά ήθη και η έκτασή τους δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Στο εισαγωγικό σημείωμα του 1α Τόμου των καθ'ών, που αποτελεί και το αντικείμενο της διαφοράς, ο δεύτερος των καθ'ών γράφει ότι έγινε προσπάθεια να παρουσιασθεί η μέχρι της εκδόσεως του Τόμου Ελληνική βιβλιογραφία και νομολογία και ότι πρότυπο για την εμφάνιση και τη δομή του έργου αποτέλεσε το συλλογικό έργο της ερμηνείας του Αστικού κώδικα Γεωργιάδη - Σταθόπουλο. Ο πρώτος των καθ'ών όπως προκύπτει από τον Τόμο αυτόν, που έχει συγγράψει το εισαγωγικό μέρος της ΑΕ και έχει ερμηνεύσει τα άρθρα 1-17, 36-38 και 40-40ε'. Η εισαγωγική του παραπάνω Τόμου έχει πλήρη ταξινόμηση της ύλης, με ανάπτυξη της ιστορικής εξέλιξης της ΑΕ διεθνώς και ανάπτυξη του θεσμού της ΑΕ γενικά. Οι παραπομπές σε συγγραφείς είναι λίγες και σε σχέση με το βιβλίο των αιτούντων μόνο τρεις, που γίνονται συγχρόνως και σε άλλους συγγραφείς. Δεν πρόκειται περί αποσπασμάτων, αλλά για σύντομη αναφορά της γνώμης των συγγραφέων και παραπομπή στο σύγγραμμά των, έτσι ώστε δεν μπορεί να γίνει λόγος για παράβαση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Κατά την ερμηνεία των άρθρων 1-17 (από σελίδα 191-670) γίνεται χρήση πολλών παραπομπών σε συγγραφείς και στη νομολογία, ενώ ειδικότερα στο βιβλίο των αιτούντων γίνονται 104 αποκλειστικά παραπομπές. Ας σημειωθεί ότι ο πρώτος των αιτούντων δεν μεταφέρει απλώς τις απόψεις των άλλων συγγραφέων, αλλά πολλές φορές αναφέρει ποια είναι η κρατούσα και ποια όχι γνώμη, λαμβάνοντας και ο ίδιος θέση για το ποια είναι η ορθότερη, και γενικά στην ερμηνεία των άρθρων 1-17 υπάρχει διαφορετική ταξινόμηση της ύλης από εκείνη του βιβλίου των αιτούντων. Βεβαίως τίθεται το ερώτημα, αν με την παράθεση τόσων πολλών σε αριθμό παραπομπών στη γνώμη άλλων συγγραφέων και όχι αποσπασμάτων, υπό την έννοια τμήματος από κείμενο συγγράμματος άλλου ή περικοπής (βλ.Ι. Σταματάκου, Λεξικό της νέας Ελληνικής γλώσσας, έκδ.1971), μπορεί να γίνει λόγος για παράβαση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Τέτοια παράβαση δεν υπάρχει, αφού ο νόμος, όπως προαναφέρθηκε, ομιλεί περί αποσπασμάτων και όχι περί απλών παραπομπών στη γνώμη άλλου συγγραφέα, έστω και αν οι τελευταίες είναι πολλές σε αριθμό και γενικά το έργο καθίσταται ανταγωνιστικό. Όμως, κατά την κρίση του παρόντος δικαστηρίου, υπάρχει παράβαση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας εκεί όπου ο πρώτος των καθ'ών έχει μεταφέρει αυτούσια τα παραδείγματα που αναφέρει ο πρώτος των αιτούντων στο βιβλίο του (περιπτώσεις άρθρ.2 αριθ.43, άρθρ.2 αριθ.103, άρθρ.14 αριθ.16 και άρθρ.3 αριθ.37), διότι στις περιπτώσεις αυτές δεν έχουμε απλή παραπομπή στην επιστημονική

γνώμη άλλου συγγραφέα, αλλά απόσπασμα, που, έστω και αν είναι σύντομο, αντίκειται στα χρηστά ήθη και, επομένως, απαιτείτο άδεια του συγγραφέα του βιβλίου από όπου έχουν παρθεί. Περαιτέρω και στις εισαγωγικές παρατηρήσεις των άρθρων 36-40ε του ν.2190/1920 (αριθ.7 έως και 39) σημειώνεται παράβαση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας), αφού ο πρώτος των καθ'ών, ως συγγραφέας αυτού του τμήματος, μεταφέρει αυτούσια ή σε διασκευή αποσπάσματα σχεδόν αποκλειστικά από τα βιβλία που συνέγραψε ο δεύτερος των αιτούντων, δηλ. από την ερμηνεία των άρθρων 36-38 στο βιβλίο του πρώτου των αιτούντων, από τις Γενικές Αρχές Ελεγκτικής, και από την εισαγωγή στο βιβλίο "Ελεγκτική" των W. Meigw, E. Larsen και P.Meigs. Τα αποσπάσματα αυτά είναι άλλα σύντομα, πλην όμως και στην τελευταία περίπτωση η παράθεσή τους δεν γίνεται για την υποστήριξη της γνώμης του πρώτου των καθ'ών για την κριτική της γνώμης του δευτέρου των αιτούντων, αφού ο πρώτος των καθ'ών, αποκλειστικές σχεδόν πηγές για τη συγγραφή των παραπάνω εισαγωγικών παρατηρήσεων είχε τα βιβλία του δεύτερου των αιτούντων, δηλ. με άλλα λόγια μετέφερε το πνευματικό έργο του τελευταίου, κατά τα πιο πάνω σημεία, στο δικό του βιβλίο, πράγμα το οποίο αντίκειται και προς τα χρηστά ήθη. Τέλος, παράβαση του προαναφερομένου νόμου έχουμε και κατά την ερμηνεία των άρθρων 36-36α, όπου μεταφέρεται απόσπασμα (αριθ.218) από το βιβλίο των αιτούντων (σελ.1036), χωρίς αναφορά ως πηγής του ονόματος των τελευταίων. Επομένως, σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις προσβάλλεται παράνομα το δικαίωμα των αιτούντων, που έχουν στο πιο πάνω προϊόν της διανοίας των, ενώ συγχρόνως προσβάλλεται παράνομα από όλους καθ'ών και τι ηθικό δικαίωμα που πηγάζει από την προσωπικότητα των αιτούντων, χωρίς μάλιστα να απαιτείται και πταίσμα (δόλος ή αμέλεια) από μέρους εκείνων που διέπραξαν την προσβολή, όταν το αίτημα περιορίζεται στην άρση μόνον της προσβολής και στην παράλειψη της στο μέλλον (βλ.ΑΠ 706/1969 ΝοΒ 18.569). Πρέπει, κατά συνέπεια, να γίνει δεκτή εν μέρει η κρινόμενη αίτηση ως ουσίαν βάσιμη και να απαγορευθεί προσωρινά η διάθεση του 1α` Τόμου του βιβλίου των καθ'ών με τον τίτλο "το δίκαιον της ανωνύμου εταιρίας", που θα περιέχει τα πιο πάνω αποσπάσματα, τα οποία θα πρέπει να εξαλειφθούν απ' αυτό, με απειλή κατά του τρίτου των καθ'ών χρηματικής ποινής 10.000 δρχ. και προσωρινής κράτησης 15 ημερών για κάθε διάθεση ως έχει του εν λόγω βιβλίου. Το αίτημα περί δημοσιεύσεως του διατακτικού της αποφάσεως στα προαναφερόμενα περιοδικά πρέπει να απορριφθεί, διότι το δικαστήριο θεωρεί ότι τα παραπάνω μέτρα που έλαβε κατά των καθ'ών είναι αρκετά για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των αιτούντων, έτσι ώστε δεν θεωρεί αναγκαίο να διαταχθεί επιπλέον και αυτό (άρθρ.692 παρ.2 ΚΠολΔ).